

Minimální preventivní program

Gymnázium a Střední odborná škola Hořice

Školní rok 2009/2010

Autor programu: Mgr. Lucie Čepelková, metodik primární prevence

Základní informace

Identifikační údaje školy

Název: Gymnázium a Střední odborná škola Hořice

Sídlo školy: Hořice 508 22, Husova 1414

IČ: 601 16927

Hospodaření: Příspěvková organizace

Identifikátor školy: 600 012 085

Telefon: 493 623 821, 493 621 275

e-mail: info@ghorice.cz

Ředitel: PaedDr. Josef Lindauer

Zřizovatel: Královéhradecký kraj

Právní forma: kraj, IČ: 70 889 546

Adresa: Pivovarské náměstí 1245

500 02 Hradec Králové

Studijní obory

Škola vznikla 1.10.1945. V současné době na této škole studuje přes čtyři sta studentů. Studuje se zde několik studijních oborů.

Na SOŠ je to 75-41-M/004 Sociální péče – sociálně správní činnost. Je to denní forma studia v délce čtyři roky. V plánu je, aby se od příštího školního roku začalo vyučovat dle nového školního vzdělávacího programu, který bude zpracován dle RVP - Sociální činnost, čímž se změní číslo oboru. Nové číslo oboru bude 75-41-M/01.

Gymnázium je všeobecné, má obor čtyřletý a osmiletý (79-41-K/401, 79-41-K/801, 79-41-K/81). Na osmiletém gymnáziu se již třetím rokem vyučuje dle školního vzdělávacího programu. Na čtyřletém gymnáziu se tak stalo v září tohoto školního roku.

Tento program vychází z:

- Metodického pokynu MŠMT k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a mládeže ve školách a školských zařízeních (Č.j. 20 006/2007-51)
- Metodického pokynu MŠMT k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení (Č.j. 24 246/2008-6)
- Metodického pokynu MŠMT k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance (Č.j. 14 423/99-22)
- Metodický pokyn k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví č.j.: 10194/2002-14
- Vyhlášky MŠMT č. 72/2005 o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních
- Strategie prevence rizikových projevů chování u dětí a mládeže v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy na období 2009 – 2012

Základní informace o rizikových projevech chování a jejich prevenci

Základním principem prevence rizikových projevů chování je výchova dětí a mládeže ke zdravému životnímu stylu, k osvojení pozitivního chování a rozvoji osobnosti. Proto nám jde o snahu nalézt optimální klima školy a sociálních vztahů, zvyšovat sociální kompetence dětí a mládeže, rozvíjet dovednosti, které vedou k odmítání všech forem sebedestrukce, projevů agresivity a porušování zákona.

Jsme si vědomi toho, že samotná existence kvalitního programu, bez každodenní práce všech pedagogů při vzdělávacích a výchovných aktivitách, by neměla smysl. Bez účasti celé školy nejsou žádné změny a rozvoj reálně dosažitelné a trvale udržitelné.

Primární prevencí rozumíme veškeré konkrétní aktivity realizované s cílem předejít problémům a následkům spojeným s rizikovými projevy chování, případně minimalizovat jejich dopad a zamezit jejich rozšíření.

Primární prevence rizikových projevů chování je zaměřena na problematiku záškoláctví, šikany, rasismu, xenofobie, vandalismu, kriminality, delikvence, užívání návykových látek a onemocnění HIV/AIDS a dalšími infekčními nemocemi souvisejícími s užíváním návykových látek, závislosti na politickém a náboženském extremismu, netolismu (virtuální drogy) a patologickém hráčství (gambling), dále na domácí násilí, týrání a zneužívání dětí,

včetně komerčního sexuálního zneužívání, ohrožování mravní výchovy mládeže a poruch příjmu potravy (mentální bulimie, mentální anorexie).

Preventivní výchovně vzdělávací působení musí být neoddelitelnou součástí výuky a života školy. Každodenní život školy musí mít takovou kvalitu, aby dětem umožňoval osvojit si kompetence zdravého životního stylu, které jsou nejúčinnějším preventivním nástrojem.

Při diagnostice rizik pro možný výskyt rizikových projevů chování u jednotlivých dětí ve škole je nutné analyzovat osobnost jedince, společenské vlivy formující osobnost, konkrétní sociální situaci dítěte, biologické (genetické) předpoklady a osvojení si základních ochranných kompetencí.

Základními kompetencemi prevence v rámci podpory zdraví a zdravého životního stylu jsou

- *zvyšování sociální kompetence* – rozvíjení sociálních dovedností, které napomáhají efektivní orientaci v sociálních vztazích, odpovědnosti za chování a uvědomění si důsledků jednání
- *posilování komunikačních dovedností* – zvyšování schopnosti řešit problémy, konflikty, adekvátní reakce na stres, neúspěch, kritiku
- *vytváření pozitivního sociálního klimatu* – pocitu důvěry, bez nadměrného tlaku na výkon, zařazení do skupiny, práce ve skupině vrstevníků, vytvoření atmosféry pohody a klidu, bez strachu a nejistoty
- *formování postojů ke společensky akceptovaným hodnotám* – pěstování právního vědomí, mravních a morálních hodnot, humanistické postoje apod.

Dovednosti, znalosti a postoje, které si žáci osvojí musí korespondovat s věkem a navazovat na předchozí zkušenosti. Formy vzdělávání a výchovy musí zohledňovat životní styl rodiny i působení vrstevníků.

K osvojení preventivních ochranných kompetencí je třeba dbát na osobnostní a sociální rozvoj a výcvik v sociálních dovednostech.

V oblasti znalostní se jako optimální jeví využití podnětů otevřené výuky, která je zároveň využitelná i k aktivnímu sociálnímu učení. Formy upřednostňované výuky jsou *projektová výuka*, kdy je vytvářen na úrovni třídy určitý projekt, podle kterého se dále pracuje, *integrované tematické vyučování* ve smysluplných celcích za aktivní účasti žáků (výuka v tematických celcích, blocích nebo etapách) a *kooperativní vyučování* s co největší participací dětí, při využití kritického myšlení, samostatné učební práce žáků a svobodné

tvůrčí práce dětí. Tyto formy výuky umožní dětem přímou zkušenost, komunikaci a spolupráci.

Kompetence sociální jsou interdisciplinárním tématem. Předpokládají funkční využití poznatků a vědomostí obsažených v jednotlivých vzdělávacích oblastech a různých školních aktivitách, stejně jako využívání zkušeností žáků za života v rodině a společnosti. Osvojení sociálních kompetencí vyžaduje využití interaktivních metod. Lze využít simulačních her (jak bych se „já“ choval ve fiktivních situacích), relaxačních technik, brainstorming, diskuse, projekty, hraní rolí (hraní jiných rolí než jsem „já“), empatie, kreslení, nácviku verbální a nonverbální komunikace a dalších metod.

Snažíme se, aby školní práce byla postavena na dvou základních principech. Na respektu k potřebám jednotlivce (žáka stejně jako učitele) a na komunikaci a spolupráci uvnitř školy všech se všemi a mezi sebou (učitelů, žáků, rodičů) i vně školy (školy s obcí a dalšími partnery). Škola tak přestává být tradiční hierarchickou institucí, je akcentována nejen svoboda, ale i odpovědnost a zachovávání pravidel, spravedlnost, spoluúčast a spolupráce.

Cíle pro studenty

Studenti ve věku 12 - 15 let by měli mít tyto znalosti, dovednosti a postoje:

- vědět jak jednotlivé drogy působí na organismus
- umět posoudit zdravotní důsledky užívání ilegálních i legálních drog
- dokázat odmítnout návykovou látku nabízenou vrstevníky
- znát význam vlastního vzdělávání
- vědět o možnostech pomoci při osobních problémech

Studenti ve věku 15 - 18 let by měli mít následující znalosti, dovednosti a postoje:

- umět posoudit rizika, která užívání drog přináší, jejich vliv na zdraví, budoucí zaměstnání i úroveň vzdělání
- dokázat odmítnout nabízenou drogu
- mít zodpovědný přístup k životu, zdraví, vlastní morálce a osobním hodnotám
- chápat význam vlastního zodpovědného chování vůči společnosti

- umět nalézt pomoc sobě i druhým
- umět si vytvořit vlastní pozitivní obraz
- znát právní důsledky šikany, zastrašování a užití násilí

Obě skupiny by měly být vedeny:

- k rozvíjení sociálních dovedností, které napomáhají efektivní orientaci v sociálních vztazích, odpovědnosti za vlastní chování a uvědomění si důsledků jednání
- k vedení zdravého způsobu života
- ke zvyšování odolnosti proti stresu, negativním zážitkům a vlivům
- k samostatnému správnému rozhodování
- ke schopnosti týmové práce
- ke schopnosti řešit problémy
- k podílení se na tvorbě prostředí a životních podmínek
- k pěstování právního vědomí a negativního vztahu k návykovým látkám

Cíle pro pedagogické pracovníky

- být pozitivní v přístupu ke studentům – smysluplné učení, přiměřenost
- vyučovat za aktivní účasti studentů – spolupráce, motivující hodnocení, stimulační hry (relaxační techniky, brainstorming, diskuse, projekty, hraní rolí, empatie, kreslení, nácvik komunikace ve všech předmětech. Vyčlenění takových aktivit do samostatného časového bloku je nesystémové a málo účinné.
- koordinovat preventivní aktivity
- využívat internet k interaktivnímu vzdělávání, předávání informací dětem, mládeži, rodičům a pedagogům o zdravém životním stylu a sociálně patologických jevech, k výměně zkušeností (chaty, fóra), k informacím o realizovaných projektech apod.
- důsledně trvat na dodržování školního řádu (nestačí přečíst na začátku školního roku, je třeba, aby studenti pocítili, že dodržovat školní řád se vyplácí)

- pro společenské vědy – právní aspekty chování, práva dětí, komunikace, sociální kompetence a dovednosti, rodinná a občanská výchova
- pro biologii – výchova ke zdravému životnímu stylu, význam pohybové aktivity, biologie člověka, zdravá výživa, infekční nemoci
- pro chemii – návykové látky a jejich účinky na organismus
- pro tělesnou výchovu – organizovat několikadenní intenzivní sportovní kurzy

Cíle pro třídní učitele

- být sociálním manažerem třídy jako sociální skupiny
 - zpracovat program třídy (zařazení aktivit pro celé rodiny, aktivního sociálního učení a volnočasových aktivit – vzájemná úcta, důvěra, snášenlivost, empatie, spolupráce)
 - mít pravidelný kontakt se třídou
 - pomáhat řešit školní i osobní problémy studentů
- podporovat vícedenní pobytové aktivity – hlubší vzájemné poznávání účastníků, prohlubování důvěry, podchycení nežádoucích projevů chování, zvládání náročných fyzických a duševních situací.

Ředitel školy

- vytváří podmínky pro realizaci prevence v oblasti rizikových projevů chování
- pověřuje vhodného pracovníka funkcí školního metodika prevence
- zodpovídá za soustavné vzdělávání pracovníků školy v oblasti prevence
- zajišťuje spolupráci s rodiči, popř. zákonnými zástupci v oblasti prevence
- sleduje efektivitu jednotlivých preventivních aktivit
- zajišťuje zakotvení preventivních opatření proti rizikovým projevům chování v řádu školy
- provádí příslušná opatření při výskytu rizikových projevů chování ve škole

Školní metodik prevence a výchovný poradce

- koordinují realizaci minimálního preventivního programu ve škole
- podílejí se na soustavném vzdělávání pracovníků školy v oblasti prevence
- zajišťují hodnocení procesů a výsledků minimálního preventivního programu
- spolupracují s metodikem preventivních aktivit při pedagogicko-psychologické poradně v Jičíně
- podílejí se na opatřeních při výskytu rizikových projevů chování ve škole

Realizace programu

Pedagogové a vedení školy budou na škole podporovat:

- ♣ zdravý životní styl
- ♣ rozvoj etického a právního vědomí a občanských postojů
- ♣ spolupráci s rodiči
- ♣ nabídku a využití mimoškolní zájmové činnosti
 - zde se jedná zejména o práci školních kroužků a využití sportovišť v areálu školy
- ♣ spolupráci vyučujících konkrétních předmětů, výchovných poradců, vedení školy, rodičů a třídního učitele
- ♣ zvýšenou vnímavost na negativní jevy při dozoru nad žáky
- ♣ uvědomění si rizika těchto jevů na výletech, kurzech, při sportovních aktivitách (rozlišit sportovně akceptovatelné nadšení a úsilí zvítězit od nepřijatelného ponižování protivníka)
- ♣ širší povědomí o možnosti konzultací výchovného poradce s rodiči
- ♣ vytváření pozitivní motivace ke studiu a dobrým studijním výsledkům
- ♣ poskytování maximální možné nabídky volitelných předmětů
- ♣ prezentaci školy, jejích výsledků a výsledků studentů v soutěžích
- ♣ účast v humanitárních aktivitách
- ♣ vztah studentů k prostředí školy – společná péče o třídy a výzdobu školy
- ♣ vedení studentů k zájmu o divadlo, výlety, exkurze a sportovní aktivity
- ♣ komunikaci mezi studenty, pedagogy a rodiči studentů
- ♣ prezentaci práce rady školy a studentského parlamentu jako orgánu studentů
- ♣ realizaci samostatných projektů a akcí v rámci minimálního preventivního programu
- ♣ posilování pozitivního sebehodnocení studentů a jejich přátelských vztahů ve skupině
- ♣ využívání skupinových forem výuky

- ♣ začleňování herních a prožitkových aktivit do výuky
- ♣ další vzdělávání pedagogů v oblasti moderních metod výuky

Kontakt s zákonnými zástupci

Zákonní zástupci jsou informováni o realizaci minimálního preventivního programu na začátku každého školního roku. Dále jsou informováni o možnostech konzultací (s učiteli, výchovnými poradci, metodikem prevence) a poradenských možnostech v rámci kraje. Na třídních schůzkách jsou zákonní zástupci pravidelně informováni o aktuálních problémech studentů a jejich řešení. Akutní případy se řeší ihned. Zákonní zástupci jsou vybízeni ke spolupráci se školou a žádání o pomoc při některých aktivitách. Budeme pokračovat v příležitostné distribuci tematických letáků zákonným zástupcům studentů. Je pravdou, že o způsobech trávení volného času studentů mohou rozhodovat spíše oni než škola.

Konzultační hodiny

Studenti jsou informováni o možnosti kdykoli konzultovat své problémy s třídním učitelem, výchovným poradcem (Mgr. Monika Malá), metodikem prevence (Mgr. Lucie Čepelková) a odborníky na specializovaných pracovištích, jejichž kontaktní adresy a telefony jsou na nástěnce metodika prevence. S vyučujícími je třeba se předem domluvit. Ač mají vymezeny konzultační hodiny, někdy se může stát, že jsou povoláni do výuky. Je možno využít i domluvu pomocí elektronické pošty (mala@ghorice.cz, cepelkova@ghorice.cz).

Informační nástěnka

Informační nástěnka je zřízena na chodbě v přízemí hlavní budovy. Jsou na ní prezentovány kontakty na poradenská centra, články k tématům z odborných časopisů, některé výsledky práce studentů k tématu a informace o účincích jednotlivých druhů drog. Studenti dostávají informační materiály a ve školní knihovně mají k dispozici odbornou literaturu.

Kontakty s jinými organizacemi

Škola v oblasti prevence sociálně patologických jevů bude spolupracovat s Pedagogicko-psychologickou poradnou Jičín, Městským úřadem Hořice, Krajským úřadem Královéhradeckého kraje, Policií ČR, vzdělávacími institucemi (pedagogickými centry,

pedagogickými fakultami, komerčními subjekty), s občanskou společností Bílý kruh bezpečí, Biskupstvím královéhradeckým, Střediskem výchovné péče Domino. Rádi bychom navázali užší spolupráci i s dalšími subjekty poskytujícími služby primární prevence.

TYPY PREVENTIVNÍCH VZDĚLÁVACÍCH ČINNOSTÍ

- Lekce a vyučovací hodiny, výklad – informace, filmy, projekty
 - Kresby, koláže, výroba plakátů
 - Diskuse o případech uvedených v médiích
 - Dramatická výchova
 - Slohové práce
 - Besedy s učiteli
 - Relaxační techniky
 - Přednášky a besedy s odborníky
 - Filmová představení, divadelní představení
 - Organizovat pro žáky výchovně vzdělávací akce, soutěže, exkurze, třídní výlety, apod. podle termínovaného kalendáře školy (viz příloha)

Pořádané akce ve výuce i mimo výuku

Následující soupis jsou akce, které se každoročně uskutečňují během školního roku. Umístění do jednotlivých ročníků vyplynulo z dosud platných výukových plánů. Jsou zde zařazeny většinou akce mimo budovu školy, některé i vícedenní. Ty zbylé jsou nějakými většími celky v rámci výuky daného ročníku. Nejsou tu psané besedy jednotlivých předmětů, protože ty jsou domlouvány většinou během aktuálního školního roku, dle možností a potřeb vyučujících, studentů a pozvaných hostů.

prima (1. ročník víceletého gymnázia = 6. ročník ZŠ)

- Adaptační kurz „START“
- Cyklovýlet „Miletínsko“
- Hvězdárna
- Nocování ve škole
- Projektové dny

sekunda (2. ročník víceletého gymnázia)

- Ekologický kurz
- Lyžařský kurz
- Exkurze do Prahy
- Den dětí na MFF
- Nocování ve škole

- Projektové dny

tercie (3. ročník víceletého gymnázia)

- Preventivní kurz
- Lyžařský výlet
- Zájezd – státní opera Praha
- Cyklovýlet „Chlum“
- Projekt prevence kouření
- Sexuální výchova
- Projektové dny
- Projekt „Šampióni pro Afriku“

kvarta (4. ročník víceletého gymnázia)

- Projekt „Miminka“
- Zájezd – Česká filharmonie Praha
- Lyžařský kurz (odložený pro nedostatek sněhu ze sekundy)
- Sportovní kurz Vesec
- Exkurze „Terezín“
- Sexuální výchova
- Exkurze do knihovny a po okolí Hořicka

1.ročník čtyřletého gymnázia a kvinta (5. ročník víceletého gymnázia)

- Adaptační kurz „START“
- Účast na Zobáckém bálu – pasování na studenty
- Předplatné divadelních představení do Klicperova divadla v Hradci Králové
- Lyžařský kurz
- Hvězdárna Hradec Králové
- Prevence HIV/AIDS (organizují proškolené studentky)

2. ročník čtyřletého gymnázia a sexta (6. ročník víceletého gymnázia)

- Zájezd do Rudolfína Praha
- Hvězdárna
- Plavecký kurz v rámci výuky tělesné výchovy

3. ročník čtyřletého gymnázia a septima (7. ročník víceletého gymnázia)

- Vodácký kurz Vltava
- Zájezd do Prahy + divadlo

- Prevence kouření
- Projekt Příběhy bezpráví – Člověk v tísní
- Příprava PZV (pestrý zábavný večer)

4. ročník čtyřletého gymnázia a oktáva (8. ročník víceletého gymnázia)

- Exkurze dle zvolených vyučovaných seminářů
- Příprava Zobáckého bálu
- Příprava maturitního plesu
- Besedy o výběru dalšího vzdělávání, o vyplňování přihlášek

1. ročník SOŠ

- Adaptační kurz „START“
- Předplatné divadelních představení do Klicperova divadla v Hradci Králové
- Zájezd do Prahy
- Prevence HIV/AIDS
- Účast na Zobáckém bálu – pasování na studenty
- Organizování Dětského dne v MŠ Husova
- Organizování veřejné sbírky (2.pololetí dle došlých nabídek)
- Projekt „Šampióni pro Afriku“

2. ročník SOŠ

- Exkurze do hvězdárny v Hradci Králové
- Praxe
- Zájezd do Rudolfiny
- Prevence kouření
- Organizování Čertovského reje v MŠ Husova
- Organizování veřejné sbírky „Bílá pastelka“ (říjen)
- Výuka plavání v rámci výuky tělesné výchovy
- Projekt „Lidská práva“

3. ročník SOŠ

- Exkurze do Poslanecké sněmovny
- Exkurze do sociálních a zdravotnických zařízení
- Vodácký kurz
- Zájezd do Prahy + divadlo
- Projekt Příběhy bezpráví – Člověk v tísní
- Příprava PZV (pestrý zábavný večer)

- Příprava programu pro ZŠ Husova
- Soutěž „Propagujeme sociální služby“

4. ročník SOŠ

- Exkurze dle zvolených vyučovaných seminářů
- Příprava Zobáckého bálu
- Příprava maturitního plesu
- Besedy o výběru dalšího vzdělávání, o vyplňování přihlášek
- Beseda o probaci a mediaci
- Exkurze k soudu v Hradci Králové
- Soutěž „Propagujeme sociální služby“

Spolupráce s organizacemi

Studenti pravidelně pomáhají při organizaci akcí:

- *pro občanské sdružení klub Klokánek, Hořice* – Den dětí, Tvůrčí dílny, benefiční koncerty
- *pro Ústav sociální péče pro tělesně postižené a s kombinovanými vadami, Hořice* – Mikulášská besídka, osobní asistence pro klienty (doprovod na kulturní akce), asistence při sportovních tréninkách a soutěžích (závěsné kuželky, boccia), tematicky zaměřené dílny (velikonoční, vánoční), pěvecké a divadelní vystoupení pro klienty, kteří nemohou opustit ÚSP
- *pro Domov pro seniory, Hořice* – Vánoční hudební pásmo, dobrovolnická činnost (rozhovory a povídání si s klienty, využívání jejich volného času k udržení jejich vitality)
- *pro ZŠ Husova Hořice, která poskytuje speciálně pedagogickou péči dětem a žákům se speciálními vzdělávacími potřebami* – divadelní představení s vánoční tematikou, rozloučení s uplynulým školním rokem (sportovní soutěžní dopoledne), asistence při pořádání nějakého výletu
- *pro MŠ Husova, Hořice (s logopedickou třídou a se speciální třídou pro děti s kombinovaným postižením)* – Dětský den, Čertovský rej,

Příloha - Krizový plán

V rámci prevence rizikových projevů chování, jako je šikana, drogy, ale i mentální anorexie, bulimie, sebevražedné pokusy atd., je potřeba věnovat zvýšenou pozornost jakýmkoliv změnám v chování i prospěchu, které se u jednotlivce příp. v kolektivu vyskytnou. Při jakékoliv změně chování nebo i podezření je vždy nutné:

- pokud se týká jednotlivce, promluvit si s ním v bezpečném a chráněném prostředí a pokusit se zjistit příčinu změny
- o zjištěných poznacích informovat třídního učitele, příp. ředitele školy, metodika prevence, výchovného poradce
- pokud se změna týká celého kolektivu, přenechat šetření na metodikovi prevence, který je proškolený v řešení rizikových projevů chování
- třídní učitel o zjištěném stavu informuje zákonné zástupce žáků a s ohledem na situaci buď individuálně nebo prostřednictvím mimořádné rodičovské schůzky, zákonným zástupcům nabídne pomoc při řešení a doporučí poradenské zařízení

Zákonní zástupci žáků jsou pravidelně informováni o prospěchu a chování svých dětí a mají možnost kdykoliv žádat vysvětlení a objasnění hodnocení nebo postupů řešení po kterémkoliv vyučujícím. Mají možnost se kdykoliv obrátit na ředitele školy a žádat přešetření situace.

Pedagogové při podezření na zanedbání povinné péče o dítě, tělesné tresty, domácí násilí apod. upozorní zákonné zástupce. Pokud nedojde k pozitivní změně, hlásí situaci na odbor péče o dítě a policii.

Jak budou řešeny případy související s užíváním omamných a psychotropních látek, s krádežemi, s vandalismem a vyšetřováním šikany

Pojem omamné a psychotropní látky (OPL) zahrnuje veškeré látky, které jsou schopné ovlivnit psychiku člověka, jeho sociální chování a ovládací nebo rozpoznávací schopnosti. **Patří sem také alkohol nebo tabák.** To, co je považováno za OPL, jedy a prekursorů,

stanoví ve svých přílohách zákon o návykových látkách. Jsou to látky podléhající zvláštnímu způsobu zacházení.

A) Tabákové výrobky

Ve vnitřních i vnějších prostorách školy je zakázáno kouřit. Kouřit zde nesmějí žádné osoby a není možné ani zřizovat kuřárny nebo místa pro kouření vyhrazená.

Konzumace tabákových výrobků ve škole

- V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci tabákových výrobků v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je mu v další konzumaci zabráněno
- Tabákový výrobek je žákovi odebrán, aby nemohl v konzumaci pokračovat
- Pedagogický pracovník dále postupuje podle školního řádu školy: o události sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka, (zejména odkud, od koho má tabákový výrobek), který založí školní metodik prevence do své agendy
- V případě porušení zákazu kouření informuje třídní učitel zákonného zástupce nezletilého žáka
- V závažných případech (zejména s ohledem na věk nebo chování dítěte) a jestliže se jednání opakuje, vyrozumí škola orgán-sociálně právní ochrany dítěte. Škola může od orgánu sociálně-právní ochrany dítěte vyžadovat pomoc
- Z konzumace tabákových výrobků ve škole budou vyvozeny sankce stanovené školním řádem

B) Alkohol

Prodej nebo podávání alkoholických nápojů osobám mladším 18 let je v ČR zakázáno. Zakázáno je rovněž osobám mladším 18 let alkohol nabízet, anebo je v konzumaci alkoholu podporovat. Podávání alkoholických nápojů osobám mladším 18 let může být trestným činem nebo přestupkem.

Konzumace alkoholu ve škole

- V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci alkoholu v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je mu v další konzumaci zabráněno
- Alkohol je třeba žákovi odebrat a zajistit, aby nemohl v konzumaci pokračovat
- Podle závažnosti momentálního stavu žáka, případně dalších okolností pedagogický pracovník posoudí, jestli mu nehrozí nějaké nebezpečí
- V případě, kdy je žák pod vlivem alkoholu do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci
- Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, postupuje pedagogický pracovník podle školního řádu školy: o události sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka (zejména odkud, od koho má alkohol), který založí školní metodik prevence do své agendy a vyrozumí vedení školy
- V případě, že žák není schopný pokračovat ve vyučování, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole
- Jestliže není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola orgán sociálně-právní ochrany dítěte a vyčká jeho pokynů. Škola může od orgánu sociálně-právní ochrany dítěte vyžadovat pomoc
- Zákonnému zástupci ohlásí škola skutečnost, že žák konzumoval alkohol ve škole i v případě, kdy je žák schopen výuky
- Jestliže se situace opakuje, splní škola oznamovací povinnost k orgánu sociálně-právní ochrany dítěte. Oznamovacím místem je příslušný odbor obecního úřadu obce s rozšířenou působností podle místa bydliště dítěte
- V případě uživatele zájmu nebo zájmu jeho zákonných zástupců, poskytne škola potřebné informace o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace
- Z konzumace alkoholu ve škole budou vyvozeny sankce stanovené školním řádem. Za nebezpečné a protiprávní jednání je rovněž považováno navádění jiných žáků k užívání alkoholických nápojů
- Obdobný postup zvolí pedagogický pracovník i v případě příchodu žáka do školy pod vlivem alkoholu, resp. kdy nelze prokázat, že se žák intoxikoval ve škole

C) Omamné a psychotropní látky

Zakázána je výroba, distribuce, přechovávání, šíření i propagace omamných a psychotropních látek, a to bez ohledu na věk žáka a prostředí, ve kterém by k tomu docházelo. Zakázáno je rovněž navádění k užívání těchto látek.

- Školním řádem je stanoven zákaz užívání OPL, jejich distribuce a přechovávání. Současně je stanoven zákaz vstupu do školy pod jejich vlivem
- Ten, kdo se hodnověrným způsobem dozví, že jiný připravuje nebo páchá trestný čin nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a spáchání nebo dokončení takového trestného činu nepřekazí, se sám vystavuje trestnímu stíhání

Konzumace OPL ve škole

- V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci OPL v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je mu v další konzumaci zabráněno
 - Podle závažnosti momentálního stavu žáka, případně dalších okolností, pedagogický pracovník posoudí, jestli mu nehrozí nějaké nebezpečí
 - V případě, kdy je žák pod vlivem OPL do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci
 - Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, postupuje pedagogický pracovník podle školního řádu školy. Především ihned zajistí vyjádření žáka a vyrozumí vedení školy
 - V případě, že žák není schopen pokračovat ve vyučování, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole
 - V případě, že žák není schopný dbát pokynů zaměstnanců školy, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole
 - Jestliže není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola orgán sociálně-právní ochrany a vyčká jeho pokynů. Škola může od orgánu sociálně-právní ochrany obce vyžadovat pomoc
 - Zákonnému zástupci ohlásí škola skutečnost, že žák konzumoval OPL ve škole i v případě, kdy je žák schopen výuky (dbát pokynů pracovníků školy)

- Současně splní oznamovací povinnost k orgánu sociálně-právní ochrany dítěte. Oznamovacím místem je příslušný odbor obce s rozšířenou působností podle místa bydliště dítěte
- V případě uživatele zájmu nebo zájmu jeho zákonných zástupců, poskytne škola informace o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace
- Z konzumace OPL ve škole budou vyvozeny sankce stanovené školním řádem. Nicméně je nutné rozlišovat distributora od uživatele. Uživatel je nebezpečný pouze sobě, distributor všem. Distribuce je trestným činem, užívání OPL je porušením školního řádu
- Navádění jiných žáků k užívání návykových látek je považováno rovněž za nebezpečné a protiprávní jednání
- Obdobný postup zvolí pedagogický pracovník i v případě příchodu žáka do školy pod vlivem OPL, resp. kdy nelze prokázat, že se žák intoxikoval ve škole

Distribuce OPL ve škole

- Distribuce OPL je v České republice považována za protiprávní jednání. Je proto zakázána a může být kvalifikována jako trestný čin. Množství, které žák distribuuje, není nijak rozhodující.
 - Přechovávání OPL je také vždy protiprávním jednáním. Množství, které u sebe žák v danou chvíli má, je rozhodující pro to, aby toto protiprávní jednání bylo blíže specifikováno buď jako přestupek nebo v případě množství většího než malého jako trestný čin, ale toto množství nemusí mít žádný vliv na kázeňský postih, který je stanovený školním řádem.
 - Jestliže má pracovník školy důvodné podezření, že ve škole došlo k distribuci OPL, musí o této skutečnosti škola vždy vyrozumět místně příslušné oddělení Policie ČR, protože se jedná o podezření ze spáchání trestného činu.
 - Jestliže se tohoto jednání dopustila osoba mladší 18 let nebo bylo namířeno proti osobě mladší 18 let, vyrozumí škola také zákonného zástupce a orgán sociálně-právní ochrany obce s rozšířenou působností.

D) Krádeže

Krádeže jsou protiprávním jednáním a jakmile se škola o takovém jednání dozví, bude tuto skutečnost hlásit orgánům činným v trestním řízení, nebo doporučí poškozenému (jeho zákonnému zástupci), aby se na tyto orgány obrátil.

Nutno vést žáky k tomu, aby dokázali protiprávní jednání rozpoznat, byli všímaví vůči svému okolí a v případě, kdy budou svědky takového jednání, ohlásili věc pedagogickému pracovníkovi školy.

Jak bude postupováno při nahlášení krádeže žákem

- O události bude pořízen záznam na základě výpovědi poškozeného
- Věc bude předána orgánům činným v trestním řízení (ohlášeno na místní oddělení Policie ČR), nebo bude poučen poškozený žák (jeho zákonný zástupce), že má tuto možnost
- V případě, že je znám pachatel, je třeba nahlásit věc orgánu sociálně-právní ochrany (byl-li pachatel mladší 18 let) a současně věc předat orgánům činným v trestním řízení

E) Vandalismus

Každý je odpovědný za škody, které svým jednáním způsobil, a proto po něm bude škola požadovat náhradu, jestliže škodu způsobil úmyslně nebo z nedbalosti.

Jak postupovat při vzniku škody

- Jakmile vznikne škoda na školním majetku, je třeba o celé záležitosti vyhotovit záznam a pokusit se odhalit viníka
- V případě, že viníka škola zná, může na něm (jeho zákonném zástupci) vymáhat náhradu škody
- V případě, že nedojde mezi zákonnými zástupci nezletilého dítěte a školou k dohodě o náhradu škody, může škola vymáhat náhradu soudní cestou

F) Postup školy při diagnostice a vyšetřování šikany

Škola je povinna řešit šikanu ve škole a na akcích pořádaných školou. Mimo školu je to věc Policie ČR a zákonných zástupců.

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit.

Nově se může realizovat i prostřednictvím elektronické komunikace, jedná se o tzv. kyberšikanu. Ta zahrnuje útoky pomocí e-mailů, sms zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky apod.

Nebezpečnost působení šikany spočívá zvláště v závažnosti, dlouhodobosti a nezřídka v celoživotních následcích na duševní a tělesné zdraví oběti.

Optimální řešení šikany je její prevence. Tu představuje na úrovni školy především výchova k empatii a kooperativním vztahům ve třídě, nácvik sociálních dovedností prožitkovou formou aj., což se objevuje v preventivním programu naší školy, mapování terénu, efektivní využití třídnických hodin, ovlivňování trávení volného času žáků, spolupráce s rodiči a propracovaný školní řád.

Doporučené postupy při nastalých situacích

Jsem-li oběť, udělám:

- a) dotyčnému řeknu, že se mi to, co dělá, nelíbí že s tím má přestat
- b) ohlásím to učiteli či jinému dospělému člověku, ke kterému mám důvěru
- c) využiji schránku důvěry

Jsem-li pachatel, čeká mě:

- a) důtka ředitele školy
- b) doporučení návštěvy střediska výchovné péče pro děti a mládež
- c) šetření policií, orgánem sociálně právní ochrany dětí

Jsem-li svědek, udělám:

- a) dotyčnému řeknu, ať s tím přestane
- b) pomohu, pokud je to v mých silách
- c) událost oznámím učiteli či rodičům

Jsem-li rodič, udělám:

- a) ohlásím to třídnímu učiteli, výchovnému poradci, metodikovi prevence či řediteli školy
- b) obrátím se na pedagogicko-psychologickou poradnu, středisko výchovné péče či policii

Přehled vybraných platných předpisů pro oblast prevence rizikového chování

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů
 - Vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění pozdějších předpisů
 - Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních
 - Vyhláška č. 263/2007 Sb., kterou se stanoví pracovní řád pro zaměstnance škol a školských zařízení zřízených Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí
 - Vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání
 - Vyhláška č. 15/2005 Sb., kterou se stanoví náležitosti dlouhodobých záměrů, výročních zpráv a vlastního hodnocení školy
 - Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů
 - Vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků
 - Vyhláška č. 263/2007 Sb., kterou se stanoví pracovní řád pro zaměstnance škol a školských zařízení zřízených Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí

- Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů
- Vyhláška č. 458/2005 Sb., kterou se upravují podrobnosti o organizaci výchovně vzdělávací péče ve střediscích výchovné péče
- Vyhláška 438/2006 Sb. , kterou se upravují podrobnosti výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy ve školských zařízeních

Vnitroresortní předpisy a dokumenty

- Metodický pokyn MŠMT k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance, č.j.: 14 423/1999-22 (Věstník MŠMT sešit 5/1999)
- Pedagogové proti drogám - Program preventivních aktivit uplatňovaných ve školách a školských zařízeních (MŠMT 1999)
- Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení č.j.:24 246/2008-6
- Školní preventivní program pro mateřské a základní školy a školská zařízení (MŠMT 2001)
- Metodický pokyn k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví č.j.: 10194/2002-14 (Věstník MŠMT sešit 3/2002)
- Volný čas a prevence u dětí a mládeže (MŠMT 2002)
- Evaluace a diagnostika preventivních programů (MŠMT 2002)
- Informace pro odbory školství krajských úřadů, předškolní zařízení, školy a školská zařízení Spolupráce předškolních zařízení, škol a školských zařízení s Policií ČR při prevenci a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži páchané, č.j.: 25 884/2003-24 (Věstník MŠMT sešit 11/2003)
- Pravidla pro rodiče a děti k bezpečnějšímu užívání internetu, č.j.: 11691/2004-24 (Věstník MŠMT sešit 6/2004)
- Strategie prevence rizikových projevů chování u dětí a mládeže v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy na období 2009 – 2012
- Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných MŠMT, č.j. 37 014/2005 (Věstník MŠMT sešit 2/2006)
- Metodický pokyn k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, č.j. 20 006/2007-51 (Věstník MŠMT sešit 11/2007)

Ministerstvo zdravotnictví

- Zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými toxikomaniemi a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Ministerstvo financí

- Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 143/1992 Sb., o platu a odměně za pracovní pohotovost v rozpočtových a v některých dalších organizacích a orgánech, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 202/1990 Sb., o loteriích a podobných hrách, ve znění pozdějších předpisů

Ministerstvo spravedlnosti

- Trestní zákon č. 140/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů
- Nařízení vlády č.114/1999 Sb., kterým se pro účely trestního zákona stanoví, co se považuje za jedy, nakažlivé choroby a škůdce
- Zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů

Ministerstvo vnitra

- Zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů

Ministerstvo práce a sociálních věcí

- Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů

- Zákoník práce č. 262/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů
- Nařízení vlády č. 469/2002 Sb., kterým se stanoví katalog prací a kvalifikační předpoklady a kterým se mění nařízení vlády o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách ve znění pozdějších předpisů
- Usnesení č. 2/1993 Sb., Předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součást ústavního pořádku ČR, ve znění pozdějších předpisů